

Sertifikalendirmanın Ortaya Çıkış Süreci

Son yıllarda orman kaynaklarında hem nitelik hem de nicelik olarak ciddi anlamda bozulmalar meydana gelmiştir. Özellikle Tropikal ve Kuzey ormanları, en fazla dikkati çeken orman alanları olmuştur. Uygulanan yanlış politikalar, kurumsal hatalar ve ticaret, bu problemlerin kaynağı olarak gösterilmektedir. Ormanların hızla tahrip olması, evrensel düzeyde bir endişe kaynağı olmuştur.

Ormansızlaşmanın birçok sebebi olmasına rağmen, ticari üretimler problemin ana nedeni olarak görülmektedir. Şüphesiz ki, gelir seviyesinin düşük olduğu ülkelerde, mali kazanç potansiyelinin yüksek olduğu alanlar başta olmak üzere, ormanlık bölgeler yoğun odun ürünleri ticaretine konu olmaktadır.

1980'li yılların ortalarında orman kaynakları üzerindeki olumsuz gelişmelerin yoğunluk kazanması ile beraber, ormanların korunması gerektiği halktan, medya kuruluşlarından ve politikacılardan giderek artan bir ilgi çekmiş ve bu konudaki bilinçlenme artmıştır. Bu nedenle, orman kaynaklarına ilişkin bu olumsuz gelişmeler birtakım politik gelişmeleri de beraberinde getirmiş; Tropikal Ormancılık Eylem Planı (TFAP) ve Uluslararası Tropikal Yuvarlak Odun Örgütü (ITTO), bu gelişmeler paralelinde kurulmuştur. Ancak, 1990'lı yıllara kadar bu gelişmeler ormansızlaşmayı azaltıcı bir etkiyle sonuçlanmamıştır.

1992 yılında Rio'da yapılan ve ormancılığın öncelikli konu olarak ele alındığı Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında; Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, Gündem 21, iklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Uluslararası Ormancılık Prensipleri ile dünya ormancılığında ciddi bir değişim süreci başlatılmasına rağmen, ormanlarla ilgili bir anlaşmada mutabık kalınamamıştır. Ormanlarla ilgili yalnızca yasal bir dayanağı olmayan, Gündem 21 içerisinde, "Orman Prensipleri" bildirisi ile sınırlı kalmıştır.

Dünya genelinde karalarda bulunan biyoçeşitliliğin büyük çoğunluğu ormanlarda bulunmaktadır. Ormanlarda bulunan biyoçeşitliliğin yarısının da tropik ormanlarda olduğu kabul edilmektedir. İnsan nüfusunun artmasına paralel olarak dünya'nın tropik ormanlar üzerindeki baskısı da artmıştır. Yaklaşık 17 milyon hektar tropik orman alanı 1990 yılı içinde yok olmuştur ki bu her saniyede 4 dekar alana karşılık gelmektedir (FAO, 1990) Orman kaynakları üzerindeki baskının ve ormansızlaşmanın iki ana nedeni bulunmaktadır bunlar, ahşabın ticari kullanımı ve orman arazilerinin başka kullanım maksatları ile vasıflarının değiştirilmesi. FAO'ya göre tropik ormanların yok olmasının başlıca sebepleri, tarım alanlarının ve çiftlik alanlarının genişlemesi, mülkiyet sistemlerindeki zaafiyetler, kontrolsüz yangınlar, maden sektöründeki büyüme, baraj ve sulama sistemleri inşası ve tomruk üretimi vb. olarak görülmektedir.

Rio Konferansı neticesinde her ne kadar yasal bir bağlayıcılığı olmasa da Gündem 21 kararları ile sürdürülebilir ormancılık konusunda bir eylem planı oluşturuldu. Sürdürülebilir orman

yönetimi konusunda bu resmi süreçler devam ederken, orman sertifikalandırma da sivil toplum kuruluşları (STK) kanalıyla şekillenmeye başlamıştır.

Kendi ormanlarını kurtarmak için savaş veren Güneyin sivil toplum örgütleri ve yerel organizasyonlar, Kuzeyin sivil toplum örgütlerinden yardım talep etmişlerdir. Bunun sonucunda, Avrupa'da tropikal odun hammaddesi kullanımına karşı birtakım kampanyalar ve boykotlar düzenlemeye başladılar. Bu kapsamda tüketicilerin satın aldıkları ürünlerin sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak işletilip işletilmediğini ayırt etmesini sağlayacak bir mekanizma arayışına yönelmişlerdir. İşte orman sertifikalandırılması, ilk olarak ormanların tahrip edilmesine ve azalmasına dikkat çekmek için çevresel olarak ve sivil toplum örgütleri tarafından bir politika aracı olarak desteklenmiş, 1990'lı yıllarda, bu koşullar altında ortaya çıkmıştır.

Özetle, sertifikalandırmanın, sürdürülebilir orman yönetimi için bir araç olarak kullanılabileceği fikri, tropik odun ürünlerine karşı başlatılan boykotların etkisiyle ortaya çıkmıştır. Bu nedenle ormanların korunmasını ekonomik olarak desteklemek ve dolayısıyla ormanları uzun dönemde korumak amacıyla orman kaynaklarının sorumlu kullanımını kârlı hale getirecek bir yaklaşım arayışına gidilmiştir.

Bu kavram; ormanların ve orman ürünlerinin sertifikalandırılması ve etiketlenmesini sağlayacak bir sistem geliştirmek üzerine kurulmuştur. Bu fikirlerin neticesinde Dünya Doğa Fonu (Worldwide Fund for Nature, WWF) ve diğer bazı lider çevre örgütlerinin işbirliği ile kar amacı gütmeyen ve gönüllülük esasına dayanan bir örgüt olan Orman Yönetim Konseyi (Forest Stewardship Council, FSC) 1993 yılında kurulmuştur. 1993 yılından günümüze dek başka birçok sertifikasyon(PEFC vb.) örgütleri kurulmuştur. Bu örgütler arasındaki rekabet her geçen gün artarak devam etmektedir. Orman sertifikalandırmanın ilk dönemlerindeki asıl hedefi tropik ormanlara yönelik olsa da günümüzde tüm ormanları kapsayacak şekilde kapsamı genişlemiştir.